

Sınıf Öğretmenlerinin Yaşadıkları Örgütsel Stres Kaynakları¹

Mahire Aslan²

Aslı Ağıroğlu Bakır³

Type/Tür:

Research/Araştırma

Received/Geliş Tarihi: June 5/
5 Haziran 2018

Accepted/Kabul Tarihi:

November 4 / 4 Kasım 2018

Page numbers/Sayfa No: 349-
365

Corresponding

Author/İletişimden Sorumlu

Yazar: asliabakir@gmail.com



This paper was checked for plagiarism using iThenticate during the preview process and before publication. / Bu çalışma ön inceleme sürecinde ve yayımlanmadan önce iThenticate yazılımı ile taranmıştır.

Copyright © 2018 by

Cumhuriyet University,

Faculty of Education. All rights reserved.

Öz

Yaşadığımız yüzyılın hızlı, rekabetçi, teknolojik ve bilimsel gelişmelerle iç içe geçmiş olan yaşam tarzı, birçok kolaylığının yanı sıra yeni problemleri de beraberinde getirmiştir. Bu problemlerden biri 'stres'tir. Sınıf öğretmenlerinin yaşadıkları örgütsel stres kaynaklarını belirlemeyi amaçlayan bu çalışmada, örgütsel stresin geneli ve boyutları ile öğretmenlerin kişisel değişkenleri arasındaki istatistiksel ilişkiler irdelenerek anlamlı sonuçlara ulaşılması hedeflenmiştir. Araştırmada, genel tarama modeline dayalı betimsel yöntem kullanılmıştır. Öğretmenlerin örgütsel stres kaynaklarını belirlemek amacıyla Aslan (1995) tarafından geliştirilen ölçme aracı kullanılmıştır. Her bir madde katılımcılar tarafından 1-5 arasında derecelendirilmiştir. Elde edilen yanıtların analizinde standart sapma, frekans, yüzde ve aritmetik ortalama; ikili gruplar arasındaki farklar için *t* testi, çoklu grup karşılaştırmalarında ise tek yönlü varyans (ANOVA) analizi uygulanmıştır. Öğretmenlerin yüksek düzeyde örgütsel stres altında oldukları sonucu elde edilmiştir. Örgütsel stresin özellikle "Yükselme ve Gelişme, Mesleki Güvence, Mesleki Görünüm, Örgütsel Olanaklar, Öğrencilerin Tutum ve Davranışları ile Velilerin Tutum ve Davranışları" boyutlarında sınıf öğretmenleri yoğun stres yaşamaktadırlar. Sınıf öğretmenlerinin örgütsel stres algıları, "Cinsiyet" değişkenine göre analiz edildiğinde, "Karara Katılma" boyutu ile "Yöneticilerin Tutum ve Davranışları" boyutlarında erkek öğretmenlerin kadın öğretmenlere kıyasla daha fazla stres altında oldukları saptanmıştır. Araştırmanın ortaya koyduğu genel sonuç; okulun yapı ve işleyişine ilişkin olarak ortaya çıkan olumsuz durumların, öğretmenler tarafından stres yaratıcı olarak algılandığını, dolayısıyla sınıf öğretmenlerinin örgütsel stres içinde bulduklarını göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Öğretmen, sınıf öğretmeni, okul, stres, örgütsel stres

Suggested APA Citation / Önerilen APA Atıf Biçimi:

Aslan, M., ve Ağıroğlu Bakır, A. (2018). Sınıf öğretmenlerinin yaşadıkları örgütsel stres kaynakları.

Cumhuriyet International Journal of Education, 7(4), 349-365.

<http://dx.doi.org/10.30703/cije.430748>

¹ Bu çalışma, "12. Uluslararası Eğitim Yönetimi Kongresi"nde (11-13 Mayıs 2017) yer alan "Sınıf Öğretmenlerinin Örgütsel Stres Kaynakları" başlıklı sözlü bildirinin genişletilmiş biçimidir.

² Dr. Öğr. Üyesi, İnönü Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Malatya/Türkiye
Asst. Prof. Dr., İnönü University, Education Faculty, Department of Education Sciences, Malatya/Turkey
e-mail: mahire.aslan@inonu.edu.tr ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8032-7331>.

³ Dr., MEB, Turgut Özal Anadolu Lisesi, Malatya/Türkiye
Dr., MEB, Turgut Özal Anatolian High School, Malatya/Turkey
e-mail: asliabakir@gmail.com ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-5352-572X>

Organizational Stress Sources of Classroom Teachers

Abstract

The life style of our era, which is intertwined with rapid, competitive, technological and scientific developments, has brought new problems as well as many other conveniences. Stress is one of these problems. In this research, it is aimed to reach meaningful results by examining the statistical relationships between organizational stress and its dimensions with some personal variables of the classroom teachers. In the study, descriptive method based on general survey model was used. In order to determine the teachers' organizational stress sources, the instrument developed by Aslan (1995) was used. Each item was rated from 1 to 5 by the participants. In data analysis, standard deviation, frequency, percentage and arithmetic mean are calculated; t-test was used for the differences between the two groups and one-way analysis of variance (ANOVA) for the multiple-group comparisons. The results of the research show that the teachers are at a high level of organizational stress. Classroom teachers experience intense stress in the dimensions of Organizational Stress, especially in Promotion and Development, Occupational Assurance, Occupational Appearance, Organizational Opportunities, Students' Attitudes and Behaviours and finally Attitudes and Behaviours of Parents dimensions. When the organizational stress perceptions of the classroom teachers are analysed according to the "Gender" variable, it is seen that male teachers are more stressed than female teachers in the dimension of "Attitudes and Behaviours of the Principals" and "Participating in the Decision" dimensions. The general conclusion of the study is that negative situations related to the structure and functioning of schools are perceived as stressful by teachers and accordingly classroom teachers are under organizational stress.

Keywords: Teacher, classroom teacher, school, stress, organizational stress

Giriş

İnsanlık özellikle son yüzyıllarda bilime kattığı ivme ile birlikte büyük bir değişim ve dönüşüm süreci yaşamaktadır. Bununla birlikte yaşadığımız yüzyılın hızlı, rekabetçi, teknolojik ve bilimsel gelişmeleri yoğun şekilde kullanan yaşam tarzı, yeni problemleri de beraberinde getirmiştir. Bu problemlerden biri 'stres'tir. Stres, çeşitli kaynaklarda bir eyleme, duruma ya da bir kişinin üzerindeki fiziksel ve psikolojik zorlanmaya karşı ortaya çıkan tepki; bireyin çevresel uyaranlara yeterli ya da araçsal olarak tepkide bulunmasını engelleyen bir dizi koşul olarak nitelenmektedir (Balci, 2000; Sabuncuoğlu ve Tüz, 2001).

Stres, kökeni insanlık tarihi kadar eski olan bir olgu olmasına rağmen, onu tanımlama ve açıklama çabalarının 1930 ve 40'lı yıllarda Hans Selye (1974; 1982) ile başladığı görölmektedir. Günlük yaşamımızın kaçınılmaz bir gerçeği olan stres, aniden veya kendiliğinden oluşmaz. Stresin oluşabilmesi için, bireyin yaşamını sürdürdüğü ortamda veya çevrede meydana gelen ve onun günlük rutinde bulunmayan bazı değişimlerin oluşması ve bunların da bireyi başa çıkmakta zorlanacağı bir biçimde etkilemesi gerekmektedir.

Sosyal bilimlerin birçok alanında (psikoloji, sosyoloji, yönetim, vb.) temel bir inceleme konusu olan stres hakkında farklı yorum ve bakış açıları bulunmakla birlikte, üzerinde görüş birliğine varılmış birkaç noktadan biri stresin oluşum sürecidir. Bu süreç, şu aşamaları izlemektedir: (a) Mevcut durumdaki stres kaynakları. (b) Bireyin stresli durumu algılama biçimi ve bu konudaki deneyimleri. (c) Stres-iş performansı arasındaki ilişkiler. (d) Bireyler arası ilişkiler. (e) Bireysel farklılıklar ile strese gösterilen tepki. Joseph E. McGrath (1976) bu aşamaları ve

aralarındaki ilişkileri “stres çemberi modeli” olarak adlandırmaktadır (Akt. Ertekin, 1993; Hellriegel, Slocum ve Woodman, 2001).

Kaynakların odak noktasına göre stres türlerinin adlandırması farklılaşmaktadır. Bu bağlamda, Richard S. Lazarus (1966) tarafından en geniş biçimde analiz edilen “psikolojik stres” (Akt. Ertekin, 1993); kişiye özgü olan ve onun bireysel bütünlüğünü zorlayıcı ve bozucu etkenler olarak tanımlanabilir (Baltaş ve Baltaş, 2016). İnsan organizmasının, çevreden gelen etkiler nedeniyle rahatsızlanması sonucunda doğan stres “fizyolojik stres” (Albrecht, 1988); çalıştıkları örgüte veya yaptıkları işe ilişkin istemlerinin yeterli düzeyde karşılanmamasının işgörenlerde yarattığı tepki ise “örgütsel stres” (Aslan, 1995) olarak tanımlanmaktadır.

Stresle ilgili alanyazında vurgulanan temel noktalardan biri de stresin sosyal, kültürel, örgütsel, fiziksel ve psikolojik etkenlerin oluşturduğu çok boyutlu bir içerik taşıdığıdır. İşgörenlerin çalıştıkları örgütlere özgü farklı farklı stres biçimlerinin etkisini hissetmeleri çok olası bir durumdur. Örgütsel stres olarak adlandırabileceğimiz iş stresi, yöneticiler ve dolayısıyla da örgütsel davranış açısından önemlidir.

Alan yazın incelendiğinde, stres olgusunun her zaman olumsuz ve yıkıcı olmayacağı, stresin iyi (eustress) ve kötü (distress) boyutlarının bulunduğu vurgulanmaktadır (Baloğlu ve Bardakçı, 2010; Göksoy ve Argon, 2014). Bu yöndeki araştırmalar (Aydın, 2008; Lunenburg ve Ornstein, 2012; Podsakoff, LePine ve LePine, 2007; Robbins ve Judge, 2007; Steers, 1981) orta düzeyde bir stresin bireylerin başarı ve yaratıcılık gücünü artırarak onların iş performansını yükselttiğini göstermektedir. Stresten tamamen arınmış bir yaşam alanı olamayacağı gerçeği, optimal düzeyde hissedilen stresten maksimal düzeyde yararlanmamız gerektiğini bize göstermektedir.

Stres yapıcı etkisi olan her faktör, bir stres kaynağı olarak değerlendirilebilir. Stres kaynakları, McGrath (1976) tarafından işin zorluğu veya iş yükünün fazlalığı, fiziksel ve sosyal çevre, bireysel nedenler gibi etkenlerle açıklanırken (Akt. Ertekin, 1993); Luthans (2011) ise, örgütsel stres nedenlerini örgüte ait politikalar; örgütün yapısal özellikleri; örgütün fiziksel koşulları ve örgütsel süreçler olmak üzere dört başlık altında toplamıştır. Ross ve Altmaier (1994) örgütte ast, üst ve eş düzeydeki çalışanların deneyimledikleri ilişkileri de örgütsel stresin kaynakları arasında ele almışlardır. Belirtildiği üzere literatürde çok farklı biçimlerde sınıflandırılmış stres kaynakları bulunmakla birlikte, bunların genel olarak fiziksel, bireysel ve örgütsel stres kaynakları olarak sentezlendiği görülmektedir. Fiziksel stres kaynakları aşırı sıcak ve soğuk, hava kirliliği, gürültü, kalabalık, radyasyon, kimyasal buhar ve atıklar, güçlü kokular, titreşim, tehlikeli makineler, mor ve kızıl ötesi ışınlar vb.dir (Albrecht, 1988; Gödelek, 1988; Sabuncuoğlu ve Tüz, 2001). Bireysel stres kaynakları, bireyin hem kişilik ve hem de yaşam biçiminden kaynaklanan stresörlerin etkisiyle oluşmakta ve bireyin ilişkilerinin, demografik özelliklerinin, sosyo-ekonomik ve genel sağlık durumunun toplumsal yaşam biçimi ve gereksinimlerinin etkisini taşımaktadır (Aslan, 1995, s. 34; Baltaş ve Baltaş, 2016). Örgütsel stres kaynakları ise, çalışma süreci içerisindeki bireyi, iş ortamının tüm özellikleri ve koşullarıyla birlikte çevreleyen stres kaynaklarıdır. Bunlar; örgütsel politikalar, örgütün yapısal özellikleri, örgütün fiziksel koşulları ve örgütsel süreçler olarak gruplandırılabilir. Örgütsel stres görevin doğasından ve işin niteliğinden kaynaklanabileceği gibi;

astlar, üstler ve meslektaşlarla olan ilişkilerden de kaynaklanabilir (Dworkin, Haney, Dworkin ve Telschow, 1990; Luthans, 2011). Örgütsel stres, örgüt hiyerarşisindeki en üst yöneticiden en alt işğörene kadar tüm personeli doğrudan etkileyen bir faktör olarak görülmektedir (Ayaz ve Batı, 2017, s. 529).

İnsanoğlunun normal gündelik yaşamda olduğu gibi örgütsel yaşamda da stresten kaçamayacağı tartışılmaz bir gerçektir. Çünkü işğörenler hem bir birey ve hem de bir personel olarak örgütün tüm boyutlarında (yapı, amaç, süreç, iklim) başat bir rol oynamaktadırlar. Bu karmaşık örgütsel roller örüntüsü içerisindeki işğören, ruhsuz bir obje veya mekanik bir organizma olarak ele alınamayacağına göre, kaçınılmaz biçimde stres kaynaklarıyla iç içe yaşamakta ve yine kaçınılmaz olarak bu kaynaklardan etkilenmektedir. Yukarıda vurgulandığı gibi, bu etkileniş maksimum, optimum ve minimum olabilir. İşğörenlerin yaşadığı bu stres düzeylerinin her birinin bireysel ve örgütsel doğurguları da kuşkusuz birbirinden farklı olacaktır.

Tüm toplumsal kurumları ve örgütleri etkileyen stres olgusu, eğitim sistemi içerisindeki okulları ve onun en önemli paydaşı olan öğretmeni de etkilemektedir. Bu bağlamda, ülkemizde geçmişten günümüze okullardaki stresi ve öğretmenlerin stres durumlarını inceleyen çeşitli çalışmalar (Aslan, 1995; Aydın, 2004; Bakırcı, 2012; Çolak, 2017; Göksoy, Arıcan ve Eriş, 2015; Günbayı ve Tokel, 2012) yapılmıştır. Bu çalışmalarda, okulların kendine özgü yapı ve işleyiş özellikleri sonucu ortaya çıkan stres durumlarının, öğretmenlerin performansını çoğu zaman olumsuz yönde etkilediği vurgulanmaktadır.

Benzer biçimde, uzun süreli stres, çalışanlarda fiziksel ve psikolojik yönde olumsuz etkilerde bulunarak onların sağlığına zarar vermektedir. Başarılı bir stres yönetimi gerçekleştirilemediğinde, stresin böylesi bireysel doğurguları yanında örgütsel doğurguları da ortaya çıkmaktadır. Stresin azaltılması çalışanın örgüte katkısını artıracacağı gibi, onun iş doyumunu da yükseltebilmektedir (Balcı, 2000).

Stres olgusu, içinde bulunulan ortamlardaki etkenleri birer stres kaynağı olarak algılamakla başladığına göre, bu kaynakları henüz stres yaratıcı bir boyuta gelmeden tanılamak ve onu en iyi şekilde yönetmek gerekmektedir. Bu gereklilik her örgütte ve özellikle de girdisi-çıktısı insan olan okulda oldukça önemlidir. Ülkemizde toplumsal rolü artarken statüsü giderek azalan öğretmenlik mesleğindeki (Bursalıoğlu, 2015), ücret yetersizliğinin yarattığı stresli durum nedeniyle, öğretmenlerin morali, motivasyonu ve iş doyumunu düşmektedir. (Ağroğlu-Bakır ve Aslan, 2017). Öğretmenlerin algıladığı stresin azaltılması, bir yandan öğretmenlerin mesleksel gelişimine, bu yolla da okulun ve giderek toplumun gelişimine katkıda bulunacaktır. Bütün örgütlerde stres kaynaklarına bağlı olarak algılanan örgütsel stresin ussal yönetimi önemli olmakla birlikte; bu nokta, vurguladığımız çoklu bağlantı içerisinde yer alan öğretmenler için özel bir anlam taşımaktadır. Okulların temel işğöreni olan öğretmenlerin, özelde de eğitimin ilk kademesinin büyük sorumluluğunu taşıyan sınıf öğretmenlerinin, söz konusu stres kaynaklarının belirlenmesi bu bağlamda oldukça önemli görülmektedir.

Bu araştırmanın amacı, sınıf öğretmenlerinin yaşadıkları stres durumlarını belirlemek ve bazı değişkenler açısından bunların analizini yapmaktır. Bu amacı gerçekleştirmek için aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1. Sınıf öğretmenleri, okullarda örgütsel stres kaynağı olarak belirlenen durumları ne düzeyde stres yapıcı olarak algılamaktadırlar?

2. Sınıf öğretmenlerinin örgütsel stres algıları, cinsiyet, kıdem, mezun olunan bölüm, sınıftaki öğrenci sayısı ve okuldaki Sınıf öğretmeni sayısı değişkenlerine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

Yöntem

Bu araştırmada, genel tarama modeline dayalı betimsel yöntem kullanılmıştır. Tarama modeli, mevcut durumu olduğu gibi açıklamayı amaçlamaktadır (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2011; Frankel, Wallen ve Hyun, 2011; Karasar, 2007).

Çalışma Grubu

Araştırmanın evreni, 2016-2017 eğitim-öğretim yılında Malatya il merkezinde bulunan 158 ilkokulda görev yapan 2393 sınıf öğretmeninden oluşmuştur. Araştırmanın örneklemini belirlemek amacıyla “küme örnekleme” yöntemi kullanılmıştır. Evrenin sınırlarının bilindiği ve gruplanabilir nitelikte olduğu durumlarda kullanılan küme örnekleme yönteminde, bireylerin değil; grupların örnekleme yapılır (Kaptan, 1998, s.121).

Araştırmada, evrende yer alan ilkokullardan oransız küme yöntemiyle 12 ilkokul yansızlık kuralına göre belirlenmiştir (Kaptan, 1998). Örnekleme dâhil edilen ilkokullarda görev yapan 230 öğretmene ulaşılmış; ancak çeşitli nedenlerle hatalı oldukları belirlenen 22 adet ölçme aracı değerlendirmeye alınmamıştır. Böylelikle, analiz işlemleri toplamda 208 öğretmenden alınan veriler üzerinden gerçekleştirilmiştir.

Veri Toplama Aracı

Araştırmada veri toplama aracı olarak Aslan (1995) tarafından geliştirilen “Öğretmenlerin Örgütsel Stres Kaynakları” adlı ölçme aracı kullanılmış; öğretmenlerin örgütsel stres kaynakları 13 boyut altında (karara katılma, iletişim, yöneticilerin tutum ve davranışları, denetim biçimi, çalışma koşulları, yükselme ve gelişme olanakları, mesleki güvence, mesleki görünüm, örgütsel olanaklar, rol çatışması-rol belirsizliği, insan ilişkileri, öğrencilerin tutum ve davranışları, velilerin tutum ve davranışları) ele alınmıştır. Ölçeğin test-tekrar test korelasyon katsayısı .84 ($p > .0001$); Cronbach Alpha güvenilirlik katsayısı ise .94 olarak hesaplanmıştır.

Ölçek iki bölümden oluşmakta olup; birinci bölüm cinsiyet, kıdem, mezun olunan bölüm, sınıftaki öğrenci sayısı ve okuldaki sınıf öğretmeni sayısına ilişkin bilgileri derlemek için kullanılmıştır. İkinci bölümde ise, ilkokullarda görev yapan sınıf öğretmenlerinin örgütsel stres kaynaklarına ilişkin algılarını ölçmeye dayalı 71 madde yer almaktadır. Ölçek; pek çok katılıyorum (5), çok katılıyorum (4), orta düzeyde katılıyorum (3), az katılıyorum (2) ve hiç katılmıyorum (1) şeklinde derecelendirilmiştir. Araştırma verilerinin toplanması için, veri toplama aracı, araştırmacılar tarafından örnekleme dâhil edilen ilkokullara gidilerek öğretmenlere bizzat uygulanmıştır.

Verilerin Analizi

Ölçme aracındaki soru maddeleri, her bir soruya verilen yanıtların seçeneklere dağılımına göre analiz edilmiştir. İlkokullarda görevli sınıf öğretmenlerinin örgütsel stres kaynaklarının analizini yapmak için, katılımcıların her bir maddeye ilişkin

olarak 1-5 arasında derecelendirdikleri yanıtların standart sapması, frekansı, yüzdesi ve aritmetik ortalaması dikkate alınmıştır. Maddelere verilen yanıtların bağımsız değişkenlere (cinsiyet, mesleki kıdem, mezun olunan bölüm, sınıftaki öğrenci sayısı ve okuldaki sınıf öğretmeni sayısı) ve örgütsel stres boyutlarına göre analizinde, 5'li derecelendirmeden elde edilen toplam puanlar esas alınmıştır.

Araştırma verilerinin analizinde, ikili gruplar arasındaki farklar için *t testi*, çoklu grup karşılaştırmalarında tek yönlü varyans analizi uygulanmıştır. Anlamlı bulunan *F* değerinde fark olan grupları belirlemede ise Scheffe testi kullanılmıştır. Çözümlemelerde anlamlılık düzeyi $p < 0,05$ olarak alınmıştır.

Bulgular

Bu bölümde, araştırma sorularına yanıt bulmak amacıyla toplanan verilerin çözümlenmesiyle elde edilen bulgulara yer verilmiş ve sonuçlar tablolar halinde gösterilmiştir. Sınıf öğretmenlerinin, okullarda örgütsel stres kaynağı olarak belirlenen durumları ne düzeyde stres yapıcı olarak algıladıklarına ilişkin istatistiksel analizler Tablo 1'de yer almaktadır.

Tablo 1

Sınıf Öğretmenlerinin Okullarda Örgütsel Stres Kaynağı Olarak Belirlenen Durumlara İlişkin Algı Düzeyleri

Örgütsel Stres kaynakları	Madde Sayısı	En Düşük	En Yüksek	O	Düzy
Kararlara Katılma	5	5	25	3,21	Orta
İletişim	6	6	30	2,91	Orta
Yöneticilerin Tutum ve Davranışları	6	6	30	2,97	Orta
Denetim Biçimi	6	6	30	3,18	Orta
Çalışma Koşulları	11	11	55	3,35	Orta
Yükselme ve Gelişme Olanakları	5	5	25	3,47	Çok
Mesleksel Güvence	3	3	15	3,62	Çok
Mesleksel Görünüm	5	5	25	3,82	Çok
Örgütsel Olanaklar	4	4	20	3,74	Çok
Rol Çatışması-Rol Belirsizliği	3	3	15	3,06	Orta
İnsan İlişkileri	6	6	30	2,92	Orta
Öğrencilerin Tutum ve Davranışları	7	7	35	3,40	Çok
Velilerin tutum ve davranışları	4	4	20	3,43	Çok
Toplam	71	71	355	3,32	Orta

Tablo 1'e göre, sınıf öğretmenleri örgütsel stresin "Yükselme ve Gelişme Olanakları, Mesleksel Güvence, Mesleksel Görünüm, Örgütsel Olanaklar, öğrencilerin tutum ve davranışları, Velilerin Tutum ve Davranışları" boyutlarında "Çok" düzeyinde; diğer boyutlarda ise "Orta" düzeyde stres algılamaktadırlar.

Sınıf öğretmenlerinin okullarda örgütsel stres kaynağı olarak belirlenen durumlara ilişkin algılarının cinsiyet, sınıftaki öğrenci sayısı ve okuldaki sınıf öğretmeni sayısı değişkenlerine göre analizleri Tablo 2, 3 ve 4'te verilmiştir. Yapılan

analizler sonucunda, “mesleki kıdem ve mezun olunan bölüm” değişkenleri açısından anlamlı bir sonuç bulunmadığı görülmüştür.

Tablo 2

Sınıf Öğretmenlerinin Okullarda Örgütsel Stres Kaynağı Olarak Belirlenen Durumlara İlişkin Algılarının Cinsiyete Göre Analizi

Örgütsel Stres Kaynakları	Cinsiyet	N	O	Ss	t	p
Kararlara Katılma	KADIN	88	15,13	4,99	-2,45	,02*
	ERKEK	120	16,75	4,48		
İletişim	KADIN	88	16,85	4,46	-1,83	,07
	ERKEK	120	18,05	4,80		
Yöneticilerin Tutum ve Davranışları	KADIN	88	16,88	6,22	-2,05	,04*
	ERKEK	120	18,65	6,06		
Denetim Biçimi	KADIN	88	18,60	5,53	-1,24	,21
	ERKEK	120	19,55	5,34		
Çalışma Koşulları	KADIN	88	37,28	6,83	,46	,64
	ERKEK	120	36,76	8,63		
Yükselme ve Gelişme Olanakları	KADIN	88	17,12	4,94	-,64	,51
	ERKEK	120	17,58	5,14		
Mesleksel Güvence	KADIN	88	10,85	2,77	-,11	,90
	ERKEK	120	10,90	3,12		
Mesleksel Görünüm	KADIN	88	19,57	4,11	1,26	,20
	ERKEK	120	18,78	4,73		
Örgütsel Olanaklar	KADIN	88	15,13	3,60	,56	,57
	ERKEK	120	14,83	3,97		
Rol Çatışması-Rol Belirsizliği	KADIN	88	9,05	2,55	-,56	,57
	ERKEK	120	9,27	2,85		
İnsan İlişkileri	KADIN	88	16,60	6,06	-1,91	,05
	ERKEK	120	18,25	6,17		
Öğrencilerin Tutum ve Davranışları	KADIN	88	23,72	5,72	-,15	,87
	ERKEK	120	23,85	6,07		
Velilerin Tutum ve Davranışları	KADIN	88	13,95	3,30	,77	,43
	ERKEK	120	13,56	3,73	,47	,63

p<.05

Tablo 2’de görüldüğü gibi sınıf öğretmenlerinin örgütsel stres algıları, “Cinsiyet” değişkenine göre, “Kararlara Katılma” boyutu ile “Yöneticilerin Tutum ve Davranışları” boyutlarında anlamlı düzeyde farklılık göstermektedir. Her iki boyutta da erkek öğretmenler kadın öğretmenlere kıyasla daha çok stres altında olduklarını belirtmektedirler.

Tablo 3’te görüldüğü gibi sınıf öğretmenlerinin örgütsel stres algıları “Sınıftaki Öğrenci Sayısı” değişkenine göre “Mesleksel Görünüm” ve “Örgütsel olanaklar” boyutunda anlamlı düzeyde farklılık göstermektedir. Her iki boyutta da öğrenci sayısı 21-25 arasında olan sınıf öğretmenleri, öğrencisi 1-20 arasında olan sınıf öğretmenlerine göre; öğrenci sayısı 26-30 arasında olan sınıf öğretmenleri ise, öğrencisi 1-20 arasında olan sınıf öğretmenlerine göre daha fazla stres yaşadıkları gözlenmektedir.

Tablo 3

Sınıf Öğretmenlerinin Okullarda Örgütsel Stres Kaynağı Olarak Belirlenen Durumlara İlişkin Algılarının Sınıftaki Öğrenci Sayısı Değişkenine Göre Analizi

Örgütsel Stres Kaynakları	Öğrenci Sayısı	N	O	Ss	F	p	Fark
Kararlara Katılma	1-20	40	14,72	5,26	2,30	,05	-
	21-25	37	17,32	5,02			
	26-30	42	17,21	5,02			
	31-35	39	15,53	4,04			
	36 VE ÜSTÜ	50	15,68	4,15			
	Total	208	16,07	4,76			
İletişim	1-20	40	17,30	4,68	,68	,60	-
	21-25	37	17,72	4,94			
	26-30	42	17,83	5,04			
	31-35	39	18,30	4,23			
	36 VE ÜSTÜ	50	16,76	4,59			
	Total	208	17,54	4,69			
Yöneticilerin Tutum ve Davranışları	1-20	40	17,92	5,94	,12	,97	-
	21-25	37	18,13	5,69			
	26-30	42	18,33	7,01			
	31-35	39	17,74	6,73			
	36 VE ÜSTÜ	50	17,50	5,70			
	Total	208	17,90	6,17			
Denetim Biçimi	1-20	40	18,90	4,43	,79	,52	-
	21-25	37	19,94	5,42			
	26-30	42	20,00	6,55			
	31-35	39	18,76	5,05			
	36 VE ÜSTÜ	50	18,34	5,45			
	Total	208	19,14	5,43			
Çalışma Koşulları	1-20	40	34,55	7,75	1,45	,21	-
	21-25	37	37,62	7,68			
	26-30	42	38,57	9,16			
	31-35	39	37,23	7,10			
	36 VE ÜSTÜ	50	36,94	7,51			
	Total	208	36,98	7,91			
Yükselme ve Gelişme Olanakları	1-20	40	17,00	5,18	,65	,62	-
	21-25	37	18,24	5,80			
	26-30	42	17,88	5,06			
	31-35	39	16,61	4,98			
	36 VE ÜSTÜ	50	17,26	4,43			
	Total	208	17,38	5,05			
Mesleksel Güvence	1-20	40	10,57	3,02	1,21	,30	-
	21-25	37	11,67	3,26			
	26-30	42	11,09	2,82			
	31-35	39	10,87	3,07			
	36 VE ÜSTÜ	50	10,36	2,70			
	Total	208	10,87	2,97			
Mesleksel Görünüm	1-20	40	17,65	4,51	2,67	,03	A-B A-C C-D
	21-25	37	20,10	4,15			
	26-30	42	20,19	4,91			

Sonraki sayfada devam etmektedir.

	31-35	39	18,17	4,76			
	36 VE ÜSTÜ	50	19,40	3,75			
	Total	208	19,12	4,48			
Örgütsel Olanaklar	1-20	40	13,32	4,45			
	21-25	37	15,70	3,11			A-B
	26-30	42	15,61	4,04	3,01	,01	A-C
	31-35	39	14,51	3,66			A-E
	36 VE ÜSTÜ	50	15,52	3,32			
	Total	208	14,96	3,81			
Rol Çatışması- Rol Belirsizliği	1-20	40	8,72	2,13			
	21-25	37	10,13	2,86			
	26-30	42	9,00	3,27			
	31-35	39	9,12	2,78	1,50	,20	-
	36 VE ÜSTÜ	50	9,04	2,43			
	Total	208	9,18	2,73			
İnsan İlişkileri	1-20	40	17,32	6,71			
	21-25	37	19,43	5,88			
	26-30	42	17,92	6,51	1,56	,18	-
	31-35	39	16,02	4,96			
	36 VE ÜSTÜ	50	17,22	6,31			
	Total	208	17,55	6,16			
Öğrencilerin Tutum ve Davranışları	1-20	40	22,67	5,93			
	21-25	37	25,91	5,32			A-B
	26-30	42	24,80	5,74	3,01	,01	B-E
	31-35	39	24,05	5,86			C-E
	36 VE ÜSTÜ	50	22,10	6,04			
	Total	208	23,80	5,92			
Velilerin Tutum ve Davranışları	1-20	40	13,10	3,33			
	21-25	37	15,10	3,71			
	26-30	42	14,07	3,55	2,21	,06	-
	31-35	39	13,33	3,14			
	36 VE ÜSTÜ	50	13,24	3,73			
	Total	208	13,73	3,55			

p<0,05

Sınıf öğretmenlerinin algıladıkları örgütsel stres, “Öğrencilerin Tutum ve Davranışları” boyutunda “Sınıftaki Öğrenci Sayısı” değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılık göstermektedir. Analiz sonuçlarına göre; öğrenci sayısı 21-25 arasında olan sınıf öğretmenleri, öğrencisi 1-20 ile 36 ve üstü olan sınıf öğretmenlerine göre; öğrenci sayısı 26-30 arasında olan sınıf öğretmenleri ise, öğrencisi 36 ve üstü olan sınıf öğretmenlerine göre daha fazla stres yaşamaktadırlar.

Diğer boyutlarda ise, “Sınıftaki Öğrenci Sayısı” değişkenine göre sınıf öğretmenlerinin örgütsel stres algıları arasında anlamlı düzeyde farklılık bulunmamaktadır.

Tablo 4’te görüldüğü gibi sınıf öğretmenlerinin örgütsel stres kaynakları “Okuldaki Sınıf Öğretmeni Sayısı” değişkeni açısından ele alındığında, en çarpıcı sonucun 31-35 sınıf öğretmenine sahip okullarda yaşandığı görülmektedir. Sınıf öğretmeni sayısı 31-35 aralığında olan ilkokullarda çalışan öğretmenlerin duyumsadığı stres, diğerlerinden anlamlı biçimde fazladır. Bu gruptaki okullarda çalışan öğretmenlerin algıları, “Yöneticilerin Tutum ve Davranışları, Denetim Biçimi, Örgütsel Olanaklar ve İnsan ilişkileri” dışındaki tüm boyutlarda anlamlı düzeyde

farklılık göstermekte ve daha yüksek düzeyde bir örgütsel stres yaşandığı sonucu ortaya çıkmaktadır.

Tablo 4

Sınıf Öğretmenlerinin Okullarda Örgütsel Stres Kaynağı Olarak Belirlenen Durumlara İlişkin Algularının Okuldaki Sınıf Öğretmeni Sayısı Değişkenine Göre Analizi

Örgütsel Stres Kaynakları	Öğretmen Sayısı	N	O	Ss	F	P	Fark
Kararlara Katılma	1-15	23	15,13	4,59			C-A
	16-30	42	14,40	5,12			C-B
	31-35	58	17,62	4,48			C-E
	36-40	46	16,71	3,82	3,65	,00	D-B
	41 VE ÜSTÜ	39	15,35	5,21			
	Total	208	16,07	4,76			
İletişim	1-15	23	16,21	5,19			
	16-30	42	17,26	4,39			
	31-35	58	19,50	4,59	4,34	,00	C-A
	36-40	46	17,28	4,35			C-B
	41 VE ÜSTÜ	39	16,02	4,44			C-D
	Total	208	17,54	4,69			C-E
Yöneticilerin Tutum ve Davranışları	1-15	23	15,82	7,60			
	16-30	42	18,42	6,00			
	31-35	58	18,84	5,89	2,39	,05	
	36-40	46	18,93	5,31			
	41 VE ÜSTÜ	39	15,97	6,37			
	Total	208	17,90	6,17			
Denetim Biçimi	1-15	23	18,95	5,14			
	16-30	42	19,35	5,47			
	31-35	58	19,94	5,23			
	36-40	46	19,43	5,25	1,25	,28	
	41 VE ÜSTÜ	39	17,51	5,95			
	Total	208	19,14	5,43			
Çalışma Koşulları	1-15	23	33,65	7,73			C-A
	16-30	42	35,30	8,76			C-B
	31-35	58	39,81	7,62			C-D
	36-40	46	36,34	7,52	3,60	,00	
	41 VE ÜSTÜ	39	37,30	6,84			
	Total	208	36,98	7,91			
Yükselme ve Gelişme Olanakları	1-15	23	17,78	5,32			
	16-30	42	15,57	6,10	3,04	,01	
	31-35	58	18,96	4,86			C-B
	36-40	46	16,86	3,78			C-D
	41 VE ÜSTÜ	39	17,38	4,71			
	Total	208	17,38	5,05			
Mesleksel Güvence	1-15	23	11,69	2,86			
	16-30	42	9,71	3,11	4,94	,00	
	31-35	58	12,01	2,71			C-B
	36-40	46	10,43	2,77			C-D
	41 VE ÜSTÜ	39	10,48	2,92			C-E
	Total	208	10,88	2,97			A-B
Mesleksel	1-15	23	18,13	4,56			

Görünüm	16-30	42	17,80	4,75			
	31-35	58	20,12	4,09			
	36-40	46	18,69	4,59	2,56	,03	C-B
	41 VE ÜSTÜ	39	20,12	4,21			E-B
	Total	208	19,12	4,48			
Örgütsel Olanaklar	1-15	23	14,30	4,32			
	16-30	42	13,73	4,43			
	31-35	58	15,58	3,20	1,85	,12	
	36-40	46	15,30	3,84			
	41 VE ÜSTÜ	39	15,33	3,40			
Rol Çatışması- Rol Belirsizliği	Total	208	14,96	3,81			
	1-15	23	8,56	2,67			C-A
	16-30	42	8,80	2,16			C-B
	31-35	58	10,46	2,96	4,84	,00	C-D
	36-40	46	8,76	2,07			C-E
İnsan İlişkileri	41 VE ÜSTÜ	39	8,53	3,08			
	Total	208	9,18	2,73			
	1-15	23	16,04	6,83			
	16-30	42	16,21	5,26			
	31-35	58	19,32	6,45	2,30	,06	
Öğrencilerin Tutum ve Davranışları	36-40	46	17,95	5,56			
	41 VE ÜSTÜ	39	16,76	6,48			
	Total	208	17,55	6,16			
	1-15	23	24,21	5,39			
	16-30	42	23,00	6,41			C-B
Velilerin Tutum ve Davranışları	31-35	58	26,60	5,63	5,64	,00	C-D
	36-40	46	21,78	4,83			C-E
	41 VE ÜSTÜ	39	22,64	5,94			
	Total	208	23,80	5,92			
	1-15	23	13,30	3,05			
Velilerin Tutum ve Davranışları	16-30	42	12,59	3,29			
	31-35	58	15,68	3,42	7,12	,00	C-A
	36-40	46	12,86	3,72			C-B
	41 VE ÜSTÜ	39	13,30	3,01			C-D
	Total	208	13,73	3,55			C-E

p<.0,05

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Sınıf öğretmenlerinin yaşadıkları örgütsel stres kaynaklarını belirlemeyi amaçlayan bu araştırmada, örgütsel stresin geneli ve boyutları ile öğretmenlerin kişisel değişkenleri arasındaki istatistiksel ilişkiler irdelenerek anlamlı sonuçlara ulaşılması hedeflenmiştir. Bu bağlamda ortaya çıkan en önemli sonuç, araştırma kapsamındaki öğretmenlerin yüksek düzeyde örgütsel stres altında olduklarıdır. Örgütsel stresin özellikle “Yükselme ve Gelişme, Mesleksel Güvence, Mesleksel Görünüm, Örgütsel Olanaklar, Öğrencilerin Tutum ve Davranışları ile Velilerin Tutum ve Davranışları” boyutlarında sınıf öğretmenleri yoğun stres yaşamaktadırlar.

Araştırmanın veri toplama aracında yer alan “Eğitim-öğretim ile ilgili mevzuatın sık sık değiştirilmesi” (Çalışma Koşulları boyutu); “Meslekte güvencenin ve çeşitli baskılar karşısında öğretmenin korunmasını sağlayacak yasal dayanakların yetersizliği” (Mesleksel Güvence); “Öğretmenliğin, çok fedakarlık gerektiren yorucu bir meslek oluşu” ve “Maaşların yetersiz olması” (Mesleksel Görünüm) ile

“Okuldaki sosyo-kültürel olanakların yetersizliği” (Örgütsel Olanaklar) maddeler öğretmenler üzerinde “çok” stres yapıcı niteliktedir. Şahin (2013), yapmış olduğu araştırmada öğretmenlerin iş doyumunu düzeylerini “kısmen” düzeyinde bulmuş ve bu sonucu özellikle yetersiz ücret ve olumsuz yönetimsel sebeplerle ilişkilendirmiştir. Bu bağlamda, iş doyumsuzluğuna sebep olan etkenlerin bu çalışmada da stres yapıcı etkenler olarak karşımıza çıktığı sonucuna varılabilir. Bu bulgudan hareketle ilkokullarda görev yapan sınıf öğretmenlerinin mesleksel güvencelerinin ve maaşlarının artırılması, müfredatın çok sık değiştirilmemesi ve okuldaki sosyo-kültürel olanakların artırılması vb. beklentilerinin olduğu, ancak bu beklentilerin istedikleri oranda gerçektelemediği ileri sürülebilir. Bir başka ifadeyle, öğretmenlerin mesleksel güvenceleri ile yükselme, gelişme ve örgütsel olanaklarının yetersiz; veli tutum ve davranışlarının da öğretmenin aleyhine olduğunu ve bu durumun da öğretmenler üzerinde yüksek düzeyde stres oluşturduğu söylenebilir.

Sınıf öğretmenlerinin Örgütsel Stres Algıları, “Cinsiyet” değişkenine göre analiz edildiğinde, “Kararlara Katılma” boyutu ile “Yöneticilerin Tutum ve Davranışları” boyutlarında erkek öğretmenler kadın öğretmenlere kıyasla daha fazla stres altındadırlar. Genel Liselerde ve Anadolu Liselerinde görev yapan öğretmenlerin yaşadıkları örgütsel strese ilişkin yapılan çalışmada (Merkan, 2011) da benzer sonuçlara ulaşılmıştır. Birleştirilmiş sınıflı ilkokullarda görev yapan kadın öğretmenler ise erkek öğretmenlere göre daha fazla stres yaşamaktadırlar (Göksoy vd., 2015). Araştırmanın ortaya koyduğu bu sonucu, erkek egemen toplum yapımızın örgüt ortamına bir izdüşümü olarak değerlendirebiliriz. Başka bir ifadeyle; bu durum, ilkokullardaki erkek sınıf öğretmenlerinin bekledikleri düzeyde okul örgütünün karar ve yönetim süreçlerine dahil edilmemekten kaynaklanan stres yaşantılarıyla açıklanabilir.

Araştırmanın sonuçları ilkokul öğretmenlerinin mesleki kıdemleriyle mezun oldukları bölüm değerkenlerinin, duyumsadıkları örgütsel stres üzerinde bir etkisi olmadığını; buna karşın, “sınıftaki öğrenci sayısı” ve “okuldaki sınıf öğretmeni sayısı” değerkenlerinin algıladıkları stres üzerinde anlamlı bir rol oynadığını göstermektedir. Bu noktada özellikle, okulundaki sınıf öğretmeni sayısı 31-35 arasında olan öğretmenlerin daha yoğun stres altında oldukları dikkat çekmektedir. Bu durum, minimum ve maksimum değil, optimum sayıda sınıf öğretmenlerinin olduğu okullarda yaşandığına göre, bir yandan söz konusu okulların öğretmenleri arasındaki mesleksel olan ve olmayan ilişkilerin yetersizliği, öte yandan da örgütsel bağlılık ve dayanışma azlığı ile açıklanabilir. Yıldırım ve Buluç (2009) tarafından aynı ölme aracı kullanılarak gerçekteleştirilen çalışmada da “sınıftaki öğrenci sayısı” değerkeni stres yapıcı etkenler arasında en önde gelenlerden biri olarak gösterilmektedir. Yine bu iki çalışma arasındaki paralel sonuçlardan biri de “mezun olunan bölüm” değerkeni açısından anlamlı düzeyde farklılığa ulaşılamamış olmasıdır.

Araştırmanın ortaya koyduğu genel sonuç; okul yapı ve işleyişine ilişkin olarak ortaya çıkan olumsuz durumların, öğretmenler tarafından stres yaratıcı olarak algılandığını ve dolayısıyla sınıf öğretmenlerinin örgütsel stres içinde bulduklarını göstermektedir. Bu bağlamda, öğretmenlerin kendilerini güvende hissedecekleri, örgütsel olanaklar açısından doyuma ulaşabilecekleri bir okul ortamının var olan olanakların geliştirilerek sağlanması önerilebilir. Veliler ile diyaloglarda, okul idaresi

kendine düşen görevi üzerine almalı, tüm yükü öğretmenin sırtına yüklememelidir. Velilere, öğretmenlerin değerli ve özel olduğu, herhangi bir sıkıntı olduğu takdirde bunun uygun yöntemler ve üslup ile çözülmesi gerektiği mesajı idare tarafından net bir biçimde verilmelidir. Sınıflardaki öğrenci sayısı, akademik çalışmalarda bilimsel yöntemler gözetilerek ortaya konulmuş olan sayılara çekilmelidir.

Kaynakça

- Ağroğlu-Bakır, A. ve Aslan, M. (2017). Examining the relationship between principals' organizational loneliness and job satisfaction levels. *European Journal of Education Studies*, 3(6), 50-71. <https://doi.org/10.5281/zenodo.572344>
- Albrecht, K. (1988), *Gerilim ve yönetici*. İstanbul: İ. Ü. İşletme Fakültesi Yayınları.
- Aslan, M. (1995). *Öğretmenlerin örgütsel stres kaynakları* (Yayınlanmamış doktora tezi). İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Malatya.
- Ayaz, N. ve Batı, T. (2017). Turizm işletmelerinde örgütsel güven ve örgütsel stres ilişkisi: Mutfak departmanı işgörenleri örneği. *Journal of Business Research-Türk*, 9(1), 527-541. <https://doi.org/10.20491/isarder.2017.257>
- Aydın, İ. (2008). *İş yaşamında stres*, Ankara: Pegem Yayınları.
- Aydın, Ş. (2004). Örgütsel stres yönetimi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6(3), 49-74.
- Bakırcı, B. (2012). *Ortaöğretim kurumlarında çalışan öğretmenleri etkileyen örgütsel stres kaynakları nelerdir? (Edirne ili örneği)*. (Yüksek lisans proje çalışması). Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Balcı, A. (2000). *İş stresi*, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Baltaş, A. ve Baltas, Z. (2016). *Stres ve başa çıkma yolları*, (19. Baskı) İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Baloğlu, M. ve Bardakçı, S. (2010). Güncellenmiş Öğrenci Yaşamı Stres Envanteri'nin Türkçeye uyarlanması, dil geçerliği ve ön psikometrik incelenmesi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4(33), 57-70.
- Bursalıoğlu, Z. (2015). *Okul yönetiminde yeni yapı ve davranış*. (19. Baskı). Ankara: PegemA yayıncılık.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak K., E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel F. (2011). *Bilimsel araştırma yöntemleri* (Genişletilmiş 12. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Cloud, R. (1991). A stress management primer for college administrators. *Educational Record*, 72(3) 31-34.
- Çolak, M. (2017). Başarı odaklı kurumlardaki örgütsel stresin örgütsel yaratıcılık üzerine etkileri. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 6(2), 799-812.
- Dworkin, A. G., Haney, C. A., Dworkin, R. J. and Telschow, R. L. (1990). Stress and illness behavior among urban public school teachers. *Educational Administration Quarterly*, 26(1) 60-72. <https://doi.org/10.20491/isarder.2017>.
- Ertekin, Yücel (1993), *Stres ve yönetimi*, Ankara: TODAİE Yayınları.
- Frankel R. J., Wallen E. N. ve Hyun, H. H. (2011). *How to design and evaluate research in education*. (8. Baskı). New York: McGraw-Hill.
- Gödelek, E. (1988). *Üç farklı kolunun (tekstil, tekstil boya, çimento) psiko-sosyal stres faktörleri yönünden karşılaştırılması* (Yayımlanmamış doktora tezi), Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Göksoy, S. ve Argon, T. (2014). Okullarda öğretmenleri engelleyici ve destekleyici stres kaynakları. *Journal of Teacher Education and Educators*, 3(2), 245-271.

- Göksoy, S., Arıcan, K., ve Eriş, H.M. (2015). Birleştirilmiş sınıflı ilkokullarda görevli öğretmenlerin stres düzeyleri. *Asya Öğretim Dergisi*, 3(1), 92-106.
- Günbayı, İ. ve Tokel, A. (2012). İlköğretim okulu öğretmenlerinin iş doyumunu ve iş stresi düzeylerinin karşılaştırmalı analizi. *ODÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 3(5), 77-95.
- Hellriegel, D., Slocum, J.W. and Woodman, R.W. (2001). *Organisational behavior* (9th ed.) Cincinnati: South-Western College Publishing.
- Kaptan, S. (1998). *Bilimsel araştırma ve istatistik teknikleri*. Ankara: Tekışık Web Ofset Tesisleri.
- Karasar, N. (2007). *Bilimsel araştırma yöntemi* (17. Baskı), Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.
- Lunenburg, F. C., and Ornstein, A. O. (2012). *Educational administration: Concepts and practices*. Belmont, CA: Wadsworth Cengage Learning.
- Luthans, F. (2011). *Organizational behavior* (12th ed.). New York, NY: McGraw-Hill.
- Merkan, S. (2011). *Genel lise ve Anadolu lise'lerinde görevli öğretmenlerin örgütsel stres kaynaklarının karşılaştırmalı analizi (Malatya ili örneği)* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Malatya.
- Podsakoff, N. P., LePine, J. A., and LePine, M. A. (2007). Differential challenge stressor-hindrancel stress or relationships with job attitudes, turnover intentions, turnover, and with drawal behavior: A meta-analysis. *Journal of Applied Psychology*, 92(2), 438- 454. <https://doi.org/10.20491/isarder.2017.2>
- Robbins, S. and Judge, T. (2007). *Organizational behavior*. New Jersey: Pearson Prentice Hall.
- Ross, R.R and Altmair E.M. (1994). *Intervention in Occupational Stres*. London: Sage publicaitons.
- Sabuncuoğlu, Z. ve Tüz, M. (2001). *Örgütsel psikoloji*, Ankara: Ezgi Kitabevi.
- Selye, H. (1974). *Stres without distress*, New York: J.B. LippencottComp.
- Selye, H. (1982). *The stress of life*, New York: Mcgraw-HillBook.
- Steers, M. R. (1981). *Introduction to organizational behavior*. California: Goodyear Publishing Company.
- Şahin, İ. (2013) Öğretmenlerin iş doyumunu düzeyleri, *YYÜ Eğitim Fakültesi Dergisi*, X(I), 143-168.
- Yıldırım, F. ve Buluç, B. (2009). *Sınıf öğretmenlerinin stres kaynakları ve baş etme yolları*. XVIII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı. 1-3 Ekim, Ege Üniversitesi Eğitim Fakültesi, İzmir.

Summary

Introduction

Especially with the acceleration seen in science in the last century, mankind has experienced a great change and transformation process in their lives. The lifestyle that we have been experiencing intensely with the rapid, competitive, technological and scientific developments of our century has brought a new problem in its awake as well. This concept, termed 'stress', is a response to an action, situation, or physical and psychological constraint, and it is considered as a set of conditions that prevent

the individual from being adequately or instrumentally reactive to environmental stimuli (Balci, 2000; Sabuncuoğlu and Tüz, 2001).

When the literature is examined, it is seen that stress is something which cannot be avoided in both daily and organizational life. Since complex organizational roles cannot be regarded as a soulless object, or a mechanical organism within the pattern, they inevitably live in and affected by these sources of stress. As emphasized above, this influence can be maximum, optimum and minimum. The individual and organizational implications of each of these stress levels experienced by people will undoubtedly be different.

Determining the organizational sources that create stress on teachers will contribute to better organizations, function of schools and the quality of education. From this point, it is important to determine the stress sources of classroom teachers. The purpose of this research is to determine the stress conditions experienced by classroom teachers and to analyse these in terms of some variables. In order to achieve this purpose, the following questions were sought:

1. To what extent do the classroom teachers perceive the conditions identified as organizational stress in schools as the sources of stress?
2. Does the organizational stress perception of the classroom teachers differ significantly according to the variables of gender, seniority, department, the number of students in the class and the number of classroom teachers in the school?

Method

In this study, a descriptive method based on the general survey model was used. Survey model aims to explain the present situation as it is (Karasar, 2007, Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz and Demirel, 2011, Frankel, Wallen and Hyun, 2011). The population of the research is composed of classroom teachers working at official primary schools in Malatya. "Cluster sampling" method is used to determine the sample of the research. The cluster sampling method is used when the boundaries of the universe are known and groupable, and sampling is done for groups rather than for individuals (Kaptan, 1998). The population of the study consisted of 2393 classroom teachers working at 158 primary schools in Malatya city centre in 2016-2017 academic year. The sample is 230 primary school teachers working at 12 primary schools. 22 questionnaires that were found to be inaccurate for various reasons were not evaluated. Thus, the analyses were carried out over the data received from a total of 208 teachers. "Teachers' Organizational Stress Sources Questionnaire - ÖÖSKA" developed by Aslan (1995) was used as data collection tool. Standard deviations, frequencies, percentages and arithmetic mean of respondents graded by 1-5 for each item were taken into account, and *t test* was used for differences between the two groups and one way analysis of variance was used for multiple group comparisons.

Results

In this study, the statistical relationships between the organizational stress and the classroom teachers' personal variables were examined and significant results were obtained. According to results, teachers within the scope of the research have high

level of organizational stress. Classroom teachers are experiencing stress, especially in the dimensions of "Promotion and Development, Professional Security, Professional Appearance, Organizational Opportunities, Attitudes and Behaviours of Students and Attitudes and Behaviours of Parents".

According to "gender", the male teachers feel more stressed than the female teachers in the dimensions of "Participating in the Decisions" and "Attitudes and Behaviours of the Principals". Similar results have been obtained in the study on the organizational stress experienced by the teachers working at General High Schools and Anatolian High Schools (Merkan, 2011). Female teachers who work at primary schools with combined class are more stressed than male teachers (Göksoy, Arıcan, and Eriş, 2015).

Discussion

The study concludes that there is an expectation of increase in the vocational security and salaries of the classroom teachers, the socio-cultural opportunities of the school, and less change in the curriculum. In other words, the teachers' professional security and promotion, development and organizational opportunities are inadequate. Beside this, bad attitudes of some parents towards teachers also create a high level of stress on teachers.

This finding can be evaluated as the reflection of the male-dominated society over the organizational environment. In other words; male teachers' expectations are far more than the real conditions about being included in the decision making and management processes of the schools.

The general conclusion of the study is that negative situations related to the structure and function of schools are perceived as stressful by classroom teachers and that class teachers are under organizational stress.

Pedagogical Implications

This study is limited to classroom teachers who are working at public primary schools in Malatya. In order to enlarge the study area, similar researches can be done among secondary and high-school teachers who are working at public schools. Moreover, the same study can be realized in private schools to get data which enables the researchers to do comparisons of public and private schools. As the general outcome of the research is that "the negative situations related to the structure and functioning of the schools are perceived as stressful by the teachers and thus the classroom teachers are under the organizational stress", the results of such studies can be used as data for the studies as "what can be done to overcome the stress and stressful conditions?"

Authors' Biodata / Yazar Bilgileri

Mahire ASLAN, received her BA degree in Educational Management and Planning in the Faculty of Educational Sciences at Ankara University in 1986; and she completed her master's and doctoral studies in İnönü University in Social Sciences Institute, Department of Educational Administration and Supervision. She is currently working as an Assist. Prof. Dr. in the Department of Educational Sciences at İnönü University, where she teaches at undergraduate, postgraduate and doctoral levels. Her main research interests are education and school management,

organizational behavior, educational leadership, organizational change and innovation.

Mahire ASLAN, lisans eğitimini 1986 yılında Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi'nin Eğitim Yönetimi ve Planlaması bölümünde; yüksek lisans ve doktora eğitimini ise İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Yönetimi ve Denetimi Anabilim dalında tamamlamıştır. Halen İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesinin Eğitim Bilimleri bölümünde doktor öğretim üyesi olarak görev yapmakta; lisans, yüksek lisans ve doktora düzeyinde dersler vermektedir. Başlıca araştırma alanları eğitim ve okul yönetimi, örgütsel davranış, eğitimsel liderlik, örgütsel değişme ve yenileşmedir.

Aslı AĞIROĞLU BAKIR, received her bachelor's degree from the Middle East Technical University in 2002; and Ph.D. degrees in Education Management and Supervision from Inonu University in 2007 and 2013, respectively. Her main research interests include leadership, distributed leadership, democratic leadership and organizational commitment.

Aslı AĞIROĞLU BAKIR, lisans eğitimini 2002 yılında Ortadoğu Teknik Üniversitesi'nde; yüksek lisans ve doktora eğitimini ise 2007 ve 2013 yıllarında İnönü Üniversitesi Eğitim Yönetimi ve Denetimi Anabilim dalında tamamlamıştır. Başlıca araştırma alanları liderlik, paylaşılan liderlik, demokratik liderlik ve örgütsel bağlılıktır.